

Plenum

Tisdag 17.10.2023 kl. 14.00—19.03

5. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag

Regeringens proposition RP 74/2023 rd

Remissdebatt

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 5 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talman konferensen föreslår att ärendet remitteras till social- och hälsovårdsutskottet, som grundlagsutskottet och miljöutskottet ska lämna utlåtande till.

För remissdebatten reserveras i detta skede högst 45 minuter. Om vi inte inom denna tid hinner gå igenom hela talarlistan avbryts behandlingen av ärendet och fortsätter efter de övriga ärendena på dagordningen. — Minister Grahn-Laasonen, varsågod.

Debatt

15.42 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen seuraavaksi asumisen tukiin kohdistuvan säästölain. Hallitusohjelmassa on linjattu asumisen tukien uudistamisen kokonaisuudesta, jolla tavoitellaan vuoden 2027 tasossa julkisen talouden vahvistamista yhteensä 363 miljoonalla eurolla. Nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys on osa tätä kokonaisuutta. Esitetyt muutokset yleiseen asumistukeen vahvistavat julkista taloutta arviolta noin 308 miljoonalla eurolla vuositasona ja hillitsevät asumistukimenojen voimakasta kasvua. Kymmenessä vuodessa asumistukea saavien määrä on kasvanut noin 200 000 ruokakunnalla ja vuotuiset asumistukimenot ovat lisääntyneet noin miljardilla eurolla. Suurin lisäys tuensaajien määrässä tapahtui opiskelijoiden siirtyessä yleisen asumistuen piiriin vuonna 2017.

Esityksen keskeiset ehdotukset muodostuvat seuraavista muutoksista.

Asumistuen korvausprosenttia laskettaisiin nykyisestä 80 prosentista 70 prosenttiin. Asumistuki olisi siten jatkossa aina 70 prosenttia todellisten, enintään enimmäismääräisten asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta.

Helsinki yhdistettäisiin samaan kuntaryhmään muun pääkaupunkiseudun kanssa, eli asumistuessa huomioon otettavat enimmäismäärät laskisivat Helsingissä tämän muutoksen myötä. [Eveliina Heinäluoman välihuuto] Asumistukea saavien ruokakuntien keskimääräiset asumismenot Helsingissä eivät merkittävästi poikkeakaan Espoossa, Kauniaisissa ja Vantaalla asuvien vastaavista menoista.

Ruokakunnan jäsenen tukeen vaikuttavista kuukausituloista vähennettävästä, palkka- ja yrittäjätuloja koskevasta 300 euron ansiotulovähennyksestä eli niin sanotusta suojaosasta luovuttaisiin. Jatkossa työtulot otettaisiin siis kokonaismääräisesti huomioon asumistukea määrittäessä. Muutoksen tavoitteena on vahvistaa koko-aikatyön vastaanottamisen kannustimia, ja se tukee myös yleistuen valmistelua.

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

Asumistuen määrää laskettaessa määritellään perusomavastuu, johon vaikuttavat ruokakunnan yhteenlasketut tulot. Kaikkein pienituloisimmilla perusomavastuuta ei muodostu lainkaan, ja tämä alaraja riippuu ruokakunnan aikuisten ja lasten lukumäärästä. Mainitun rajan ylittävistä tuloista otettaisiin jatkossa huomioon 50 prosenttia nykyisen 42 prosentin sijaan perusomavastuuosuutta määriteltäessä, eli tukeen vaikuttavien tulojen vaikutus kivistyy hieman.

Asumistuen määrään vaikuttava perusomavastuu riippuu ruokakunnan lasten ja aikuisten määrästä, ja sekä lapselle että aikuiselle on määriteltä oma kerroin. Esityksen vaikutuksia lapsiperheisiin lievennetään pienentämällä aikuisen kerrointa 15 prosenttia ja kasvattamalla lapsen kerrointa 20 prosenttia. Tällöin lapsiperheiden perusomavastuu muodostuu hieman pienemmäksi ja perhe saa hieman suurempaa tukea. Muutos pienentää yksin asuvien tukea keskimäärin noin 6 euroa kuukaudessa. Vastaavasti tämä muutos kasvattaa kahden lapsen yksinhuoltajan tukea keskimäärin noin 31 euroa kuukaudessa ja kahden huoltajan kaksilapsisen perheen tukea noin 23 euroa kuukaudessa.

Esityksessä ehdotetaan myös, että jatkossa omistusasuntoon ei voi saada asumistukea. Omistusasunnot ovat osakeasunnot eli asunto-osakeyhtiön tai asunto-osuuskunnan omistamassa talossa sijaitsevat asunnot ja muut omistusasunnot eli lähinnä omakotitalotyyppiset asunnot. Kansainvälisesti vertaillen asumistuen maksaminen omistusasunnon menoihin on harvinainen poikkeus.

Arvoisa puhemies! Asumistuen muutoksilla hallitus pyrkii vahvistamaan julkista taloutta mutta myös kohdentamaan tuen jatkossa niille, jotka ovat eniten tuen tarpeessa. Esitetyistä muutoksista esimerkiksi ansiotulovähennyksen sekä omistusasumisen tuen poistaminen ja perusomavastuun muutokset eivät kohdistu kaikkein vähävaraisimpiin tuensaajiin. Kaikkein pienituloisimmilla ruokakunnilla toimeentulotuki kompensoi asumistuen pienenemisen täysimääräisesti.

Eniten muutokset vaikuttavat ansiotulovähennyksen ja perusomavastuun korotuksen myötä työssäkäyviin ruokakuntiin, joista yli kolmasosa ei saisi enää jatkossa asumistukea. Toisaalta juuri näissä ruokakunnissa myös kannustimet kokopäiväiseen työntekoon kasvaisivat. Keskimäärin tuki muuttuisi työssäkäyvällä ruokakunnalla 133 euroa kuukaudessa. Opiskelijaruokakunnista tukea ei jatkossa saisi muutosten myötä 6,5 prosenttia ja työttömistä arviolta 8 prosenttia. Yleinen asumistuki pienenisi opiskelijaruokakunnalla keskimäärin 76 euroa ja työttömällä ruokakunnalla 73 euroa kuukaudessa. Yksinhuoltajilla vastaavat luvut olisivat 15 prosenttia ja 111 euroa. Luvut ovat ruokakuntakohtaisia, joten yksinasuvilla muutos olisi euromääräisesti suurin henkilöä kohden.

Arvoisa puhemies! Muutokset ovat tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.4.2024. Omistusasuntoihin maksettavan tuen lakkauttaminen tulisi kuitenkin voimaan 1.9. Vaikutukset toteutuisivat kotitalouksiin vaiheittain, koska yleisen asumistuen määrä tarkistetaan tuensaajilla 12 kuukauden välein tai olosuhteiden muuttuessa.

Vaikutusarviot julkiseen talouteen ovat vielä tarkentuneet hallituksen esityksen antamisen jälkeen, ja vuonna 2024 säästösummasta toteutuu vajaa kolmasosa ja vuonna 2025 jo valtaosa. Tältä osin talousarvioesitystä tullaan vielä tarkentamaan täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä. Pidän perusteltuna sitä, että nämä muutokset tulevat voimaan asteittain, jotta näihin muutoksiin on myös mahdollista ja aikaa sopeutua. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

15.48 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Nyt esitetään asumistukeen leikkauspakettia, joka lisää toimeentulotuen tarvetta ja syventää lapsiköyhyyttä. Yhdessä aikaisemmin tänään käsiteltyjen esitysten kanssa tässä otetaan aimo askel kohti jähmeää luokkakiertoa ja köyhäinhoito-yhteiskuntaa.

Perustelen: Hyvinvointivaltion sosiaaliturvaa on perinteisesti rakennettu niin sanotun aktiivisen kansalaisen oletuksesta. Järjestelmä on siis pyritty suunnittelemaan niin, että se mahdollistaa yhteiskunnallisen toimijuuden ja väliaikaiseksi tarkoitettujen etuuksien kohdalla myös siirtymisen pois etuudelta. Edelliseen pääsemiseksi sosiaaliturvan tulee olla riittävän hyvällä tasolla, jotta se kattaa hengissä pysymisen lisäksi myös osallisuuden kuluja, kuten mahdollisuuden bussilippuun tai verkkoyhteyteen. Lisäksi suositetaan suoraa rahatukea esimerkiksi ruoka-avun sijaan, jotta ihmisten normaalit taloustaidot eivät ruostuisi ja autonomialle olisi tilaa. Poikkeuksen edelliseen sääntöön muodostaa toimeentulotuki. Se on suunniteltu enemminkin köyhäinhoidon periaatteiden mukaan, joissa köyhiin suhtaudutaan olemuksellisesti muista poikkeavana ryhmänä. Koska sosiaaliturvatarpeen katsotaan todistavan toiminnallisesta ja moraalista vajaamittaisuudesta, annettavaan tukeen liitetään tiukkoja ehtoja, tarkkaa kontrollia ja vahvaa harkinnanvaraisuutta. Toimeentulotuki on alkujaan tarkoitettu äärimmäisiin poikkeustilanteisiin. Poliitikkojen nihkeys huolehtia riittävästä perusturvasta on kuitenkin lisännyt sen käyttöä vähitellen. Tutkijapiireissä kehitystä pidetään huonona, koska toimeentulotuki toimii juuri päinvastoin kuin muu järjestelmä. Se rankaisee kaikesta taloudellisesta aktiivisuudesta ja kannustaa muutenkin välttämään kaikkea omatoimisuutta.

Nyt hallitus kuitenkin on päätenyt joukkoon esityksiä, jotka yhdessä lisäävät toimeentulon asiakkuutta potentiaalisesti jopa 40 prosenttia. Se on valtava muutos pois hyvinvointi-ideologiasta ja tutkitusta tiedosta kohti köyhäinhoitoa ja köyhyydestä rankaisemista. Asumistuen leikkauspaketissa suurin kärsijäryhmä ovat opiskelijat sekä yksinhuoltajaperheiden lapset. Kun leikkauksia kohdistetaan tuleviin sukupolviin, saa olla varma, että jäljet ovat pitkät. Hallituksen esityksen staattisten vaikutusarvioiden pohjalta on mittakaavaa vaikea ennakoida, mutta se tiedetään, että köyhyyden lisääntyessä ja opiskelun kallistuesssa korkeakouluopintoihin valikoidutaan entistä useammin vanhempien varallisuuden perusteella. Se tarkoittaa, että yhteiskunta jättää tietoisesti osan lahjakkuusreservistään käyttämättä. [Ben Zyskowitz: Voi voi mitä höpöpuhetta!]

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, hallitus heikentää radikaalisti yhteiskunnan sosiaalista resilienssiä, vaikka tiedetään, että ympäristökatastrofi kerrannaisilmiöineen on tuomassa eteen valtavia haasteita. Toivon, ettemme koskaan saa selville tämän virhearvion koko mittakaavaa. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tämänkin asian yhteydessä myönnän ennalta varatut puheenvuorot, joita tässä tapauksessa on jäljellä kaksi, ja sen jälkeen siirrymme debattiin. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

15.51 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Asumistukeen tehtävät heikennykset tulevat leikkaamaan monien ihmisten tuloja hyvin merkittäväällä tavalla. Ihmisen kotipaikkakunnasta, perheen koosta, asuntotyyppistä sekä työtilanteesta riippuen monet tulevat menettämään useita satoja euroja kuukausituloistaan. Tämä on todella merkittävä tulonmenetys aikana, jolloin elinkustannusten ja asumisen kustannusten nousu kurittaa pienituloisia, varsinkin yksin eläviä.

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

Erikoisinta hallituksen asumistukileikkauksissa on se tapa, jolla esityksen perustelut ovat muuttuneet matkan varrella. Alun perin niin pääministeri Orpo kuin asiasta vastaava ministeri Sanni Grahn-Laasonen perustelivat leikkauksia sillä, että asumistuki nostaa vuokratasoa. Kuitenkaan tutkimustiedon valossa asumistuella tai sen leikkaamisella ei ole suurta vaikutusta yleiseen vuokratasoon, kuten myös hallituksen esityksessä suoraan todetaan. [Ben Zyskowicz: Tämä tiedetään vasta jälkikäteen!] Kun asia selvisi kokoomuksen ministereille, vaihtuivat perustelut lennosta siihen, että tässä onkin kyse vain säästöistä.

Toinen perustelu, jolla hallitus on puolustanut kaikkia leikkauksia sosiaaliturvaan, on työllisyyden edistäminen. Tämäkään ei pidä paikkaansa asumistuen kohdalla. Tässä hallituksen esityksessä todetaan, että valtiovarainministeriön alustavan arvion mukaan esityksen kokonaisvaikutukset työllisyyteen ovat vähäisiä. Sen sijaan vaikutukset voivat olla jopa päinvastaisia kuin mitä hallitus toimillaan tavoittelee. On syytä painottaa, että nämä nyt esitetyt leikkaukset tulevat vaikuttamaan kaikkein voimakkaimmin työssäkäyviin sekä yksinhuoltajiin. Tällä esityksellä te siis leikkaatte erityisesti jo työssä olevilta ihmisiltä ja heikennätte samalla näiden mahdollisuuksia asua esimerkiksi lähellä työpaikkaa. Leikkausten kohteeksi joutuvien joukossa on niin osa-aikatyötä kuin kokoaikatyötä tekeviä. Suurin muutos tukitasossa on 900—1 400 euron työtuloilla. Tuen ehtoihin tehtävien muutosten seurauksena yli kolmasosa asumistukea saavista työssäkäyvistä tipahtaa kokonaan pois asumistuen piiristä. Kun ihminen tällä hetkellä on voinut saada asumistukea vielä yli 2 000 euron kuukausituloilla, tipahtaa raja näiden muutosten seurauksena 1 400 euroon. Tämä tarkoittaa merkittäviä heikennyksiä esimerkiksi sote-alan ammattilaisten tai huolto- ja puhtaanapitotöitä tekevien työntekijöiden toimeentuloon. Tämä esitys iskee toisin sanoen erittäin kovaa moniin pienipalkkaisiin työntekijöihin, joiden joukossa on paljon kokopäivätyössä olevia yksinhuoltajia. Näissä tapauksissa ihmisillä ei ole mitään mahdollisuuksia paikata leikkauksia työnteon lisäämisellä, jota hallitus lääkkeenä esittää.

Arvoisa puhemies! Myös osa-aikatyötä tekeviin leikkaukset iskevät kovaa. Osa-aikatyön vastaanottamisen kannustimet vähenevät ainakin suurimmalla osalla tuen saajista. Ja tämä onkin, kuten me olemme kuulleet, hallituksen tarkoitus.

Suomi on se Pohjoismaa, jossa on arvioitu, että ihmiset tekevät eniten vastentahtoista osa-aikatyötä. Joillekin osa-aikaisuus on valinta, mutta esimerkiksi kaupan alalla kokopäiväistä työtä ei ole tänä päivänä juuri tarjolla, vaikka työntekijä sitä kuinka haluaisi. Jos kokopäivätöihin siirtyminen olisi vain ihmisten omasta tahdosta kiinni, miten tilastot näyttäisivät tältä?

Toinen oleellinen huomio on, että Suomen ja Ruotsin työllisyysasteiden suurin ero on juuri osa-aikatyötä tekevissä. Ruotsissa sitä tehdään nimenomaan enemmän kuin täällä ja enemmän vapaaehtoisesti, ja tämä on Suomen ja Ruotsin työllisyysasteen erojen keskeisin selittävä tekijä. Heikentämällä osa-aikatyön vastaanottamisen kannustimia tämä hallitus ottaa jättimäisen askeleen pois Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden mallin tieltä.

Arvoisa puhemies! Eikä tässä vielä kaikki. Asumistuen leikkaukset vaikuttavat myös opiskelijoiden toimeentuloon. Opiskelijat on se keskeisin syy sille, että asumistuen menot ovat kasvaneet viime vuosina. Se johtuu siitä, että opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin vuonna 2017. [Ben Zyskowicz: Se oli Sipilän virhe!] Ironisinta on, että tätä uudistusta oli tekemässä myös juuri Sanni Grahn-Laasonen itse. [Ben Zyskowicz: Kyllä, se oli virhe!] Tämä oli keino kompensoida niitä vaikutuksia, joita ministeri Grahn-Laasonen silloin toteuttamalla opintorahan jättileikkauksella oli opiskelijoiden toimeentuloon. Nyt kokoomus on huolissaan heidän itse tekemänsä uudistuksen vaikutuksista, ja he ratkaisevat

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

sen taas kerran jättimäisellä leikkauksella kaikkien asumistukea saavien toimeentuloon, mukaan lukien opiskelijoiden, taas kerran.

Irvokkainta on, että hallituspuolueiden rivistä nyt on kehoitettu opiskelijoita paikkaamaan näitä leikkauksia menemällä töihin. Opiskelijoista asumistuen leikkauksesta kärsivät euromääräisesti eniten opintojen ohella työskentelevät, vaikka hallitus on sanonut haluavansa kannustaa juuri siihen. Toivon, että tänään saisimme selvyyttä siihen, mikä tämä hallituksen linja ja kehoitus oikeastaan on opiskelijoille. Oletteko sitä mieltä, että opiskelijoidenkin pitää siirtyä kokopäivätöihin, ja milloin te silloin ajattelitte, että heidän pitäisi opiskella, öisinkö?

Kaikki tämä osoittaa, kuinka esitys asumistuen leikkauksista perustuu virheellisiin käsityksiin tuen vaikutuksista ja sen roolista. Hallitus ajattelee patistavansa ihmisiä töihin, mutta todellisuus tulee vielä iskemään kasvoille. Näillä toimilla hallitus köyhdyttää ennen kaikkea jo työssäkäyviä pienipalkkaisia, yksinhuoltajia ja heidän lapsiaan sekä ihmisiä, jotka eivät voi siirtyä kokopäivätöihin, kuten opiskelijoita ja osatyökykyisiä.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei ole työllisyyden parantamista tai valtiontalouden vahvistamista nähnytään. Tämä on minun mielestäni ennen kaikkea kylmää ja epäinhimillistä politiikkaa. [Jussi Saramo: Kun Sannilla on kädessä sakset, kaikki näyttää paperilta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

15.58 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen ministerit perustelivat vielä keväällä asumistukeen tehtäviä leikkauksia työllisyydellä. Peruste työllisyyden lisääntymisestä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, ja muistutettakoon nyt heti alkuun, että asumistuen saajista jopa 40 prosenttia on työssäkäyviä. On toki aivan selvää, että pienipalkkainen työntekijä ei maagisesti löydä parempituloista tai kokoaikaista työtä sillä, että tukea otetaan häneltä pois. Sen sijaan, että tämä teidän esityksenne ohjaisi ihmisiä töihin, se vaikuttaa osa-aikatyöntekijöiden lisäksi pienipalkkaisten kokoaikatyöntekijöiden arjessa pärjäämiseen. Keskimäärin kotitalous, jossa tälläkin hetkellä käydään töissä, menettää leikkauksenne vuoksi 133 euroa kuukaudessa. Se ei ole mikään pikkusumma.

Osana asumistuen leikkauksia hallitus on aikeissa poistaa asumistuen ansiotulovähennyksen. Ansiotulovähennys, eli niin sanottu suojaosa, tarkoittaa sitä, että asumistukea saavan henkilön tuloista vähennetään laskennallisesti 300 euroa, jota ei huomioida, kun lasketaan asumistuen määrään vaikuttavia tuloja. Minusta vaikuttaa suoraan sanottuna siltä, että hallitus ei tiedä, miten suojaosat toimivat, joten yritän nyt selittää. Suojaosat mahdollistavat osa-aikaisen työn tekemisen, mikä tarkoittaa joissain tapauksissa sitä, että ihminen voi lopulta löytää kokoaikatyötä, ja joissain toisissa tapauksissa sitä, että ihminen voi tehdä sen verran töitä kuin hänellä on resursseja työskennellä.

Joidenkin kokoomuspoliitikkojen esittämä väite siitä, että suojaosien poisto kannustaisi ihmisiä kokoaikatöihin, on todellisuudesta irrallaan. Suojaosien poistaminen ei kannusta ketään, mutta se lannistaa monia. Pahimmillaan se pudottaa ihmisiä toimeentulotuella, johon turvautuminen tulee hallituksen päätösten seurauksena muutenkin lisääntymään huomattavasti. Minä sanon teille nyt, hyvä hallitus: tämä ei ole työhön kannustamisen tie, tämä on kannustinloukkujen vahvistamisen tie. En ymmärrä, miten kokoomuksella on ollut ottaa väittää, että työllisyys lisääntyy, kun päinvastoin toimeentulotuen käyttö kasvaa.

Arvoisa puhemies! Viimeiseksi on todettava, että olen täysin ymmälläni hallituksen kyvyttömyydestä ymmärtää pienituloisten ihmisten realiteetteja kalliilla pääkaupunkiseudul-

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

la. Edellä mainittujen lisäksi tässä esityksessä nimittäin tosiaan esitetään, että Helsinki yhdistettäisiin samaan kuntaryhmään muun pääkaupunkiseudun kanssa. Se tarkoittaa, että asumistuessa huomioon otettavat enimmäismäärät laskevat Helsingissä, jossa asuminen on lähtökohtaisesti huomattavan hintavaa. Tiedätkö te, hyvä hallitus, että Helsingissä on jo nyt pula esimerkiksi hoitajista ja varhaiskasvattajista? Ja ymmärrätkö te, että nämä teidän päätöksenne tulevat pahentamaan työvoimapulaa pääkaupunkiseudulla?

Arvoisa puhemies! Asumistuen leikkauksilla hallitus ajaa kaikkein pienituloisimpia ihmisiä kohtuuttomiin tilanteisiin, joita se väittää välttävänsä. Asumistuen leikkaus ei lisää työllisyyttä, mutta se lisää ahdistusta arjessa pärjäämisestä. Asumistuen leikkaus ei laske vuokria, mutta se laskee ihmisten hyvinvointia. Jälleen kerran hallitus maksattaa lyhytnäköiset säästönsä pienituloisilla ihmisillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Voidaan tässä vaiheessa ottaa lyhyttahtinen keskustelu. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Berg.

16.02 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolmantena etuutena tänään hallitus on leikkaamassa asumistukea. Tässäkin esityksessä on monia muutoksia, jotka heikentävät ihmisten toimeentuloa ja arjessa pärjäämistä. Yksi äärettömän tärkeä asia, joka on ollut puutteellinen niin tämän kuin monen muunkin hallituksen esityksen kohdalla: lausuntokierros on ollut äärettömän lyhyt, vain kahdeksaan arkipäivää, siitä huolimatta, että esityksellä on suuri vaikutus asumistukea saavien ihmisten elämään. Tässä ajassa pitäisi pystyä ulkopuolisten lausunnonantajien arvioimaan, miten esitys tulee vaikuttamaan, kun hallituksen omassakin yhteisvaikutusarvioinnin valmistumisessa kesti useamman kuukauden. Ja juuri yhteisvaikutusten arviointi on näiden esitysten kohdalla äärettömän tärkeää, koska kuten tänään olemme nähneet, samoihin ihmisiin kohdistuvia esityksiä on hyvin monta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalmari.

16.03 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, että kun asumisen erilaiset tuet ovat 2,5 miljardia, tälle asialle on ollut pakko tehdä jotakin. Tuen hallitusta siinä, että se yrittää löytää ratkaisuja. Sen sijaan olen erittäin huolestunut siitä, miten näiden kaikkien esitysten — tässä edelläkin oli kaksi lakiesitystä — yhteisvaikutus toimii. On todella huolestuttavaa, jos kymmenettuhannet lapset syöstään köyhyysrajan alapuolelle. Ja on todella surullista, kun tuntuu, että teillä ei olekaan vahva ja välittävä Suomi vaan vahvoista välittävä Suomi. Jotenkin kaikki nämä toimet, kun asuntopolitiikassa muutoinkin on tarkoituksena saada kasvua aikaiseksi — varainsiirtoveron huojennukset gryndereiltä ja sijoittajilta [Puhemies: Minuutti!] ja taas kiristykset ensiasunnon ostajille, ja samoin tässä asumisasiassa, — kohdistuvat pienituloisille ihmisille [Puhemies koputtaa] ja vauraus kasvaa pääomasijoittajilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

16.05 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asumistukimenot ovat räjähdysmäisesti kasvaneet viime vuosina. Olen aivan samaa mieltä, että tälle on pakko

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

tehdä jotain. Meillä on vääristynyt kokonaan se kuva, että ihmisten pitäisi itse maksaa oma asumisensa. Tämä tietenkin saadaan sillä tehtyä, että ihmiset saadaan menemään töihin ja maksamaan itse asuntonsa. [Li Andersson: Millä rahalla?]

Täällä on ollut puhetta myöskin lapsiperheistä. Nythän tätä lakiesitystä on lapsiperheiden osalta lievennetty, niin että siinä huomioidaan lapsiperheet ja se, jos on joku erityinen syy, jolloin tämä maksukatto, asumismenojen katto, pitäisi huomioida. Haluan myös tuoda esille, että hallitusohjelmassa on ARA-asunnoista mainittu, että ne kohdennetaan erityisesti kaikkein pienituloisimmille. [Puhemies: Minuutti!] Tässäkin kohtaa saadaan vihdoin muutosta asuntomarkkinoille. Nythän siellä pyörivät ne, jotka ovat joskus saaneet sen asunnon, ja sitten niitä ei vapaudu kaikkein pienituloisimmille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: — Edustaja Ohisalo.

16.06 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään vietetään Asunnottomien yötä, mutta itse asiassa se asunnottomien yö on aivan joka yö tässä suomalaisessa hyvinvointivaltiossa. Tälläkin hetkellä 3 600 ihmistä on asunnottomana, ja tämä on vain jäävuoren huippu. Emme edes tiedä kaikkia, jotka elävät tällaisessa vaikeassa tilanteessa.

Asunnottomuuden perimmäisiä syitähän ovat köyhyys, eriarvoisuus ja huono-osaisuuden kasautuminen. Hallituksen politiikka tulee pahentamaan kaikkia näitä. Lisäksi nämä leikkaukset asumistuesta vähentävät matalapalkka-aloilla työskentelevien mahdollisuuksia asua erityisesti isoissa kaupungeissa, joissa pelkkä palkka ei riitä elämiseen. Hallitus itse toteaa tässä esityksessään, että asumistuen leikkaaminen ei paranna työllisyyttä. Leikkaukset eivät myöskään tule laskemaan yleistä vuokratasoa. Ne ihmiset, joiden rahat eivät riitä elämiseen ilman asumistukea, joutuvat sitten turvautumaan muihin tukiin, lopulta siihen toimeentulotukeen, kuten ministeri itse toteaa. Toimeentulotuella on sitten äärimmäisen vaikea ponnistaa ylös. Ei siis kannata nyt vedota siihen, että näitä leikkauksia kyllä kompensoidaan ja paikataan toimeentulotuella, [Puhemies: Minuutti!] se on mitä kestävämmintä politiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: — Edustaja Li Andersson.

16.07 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin tässä huomiota edustaja Laihon tapaan perustella näitä leikkauksia sanomalla, että idea on se, että ihmisten pitää itse maksaa omasta asumisestaan. [Mia Laiho: Totta kai!] Tämä kuvastaa minun mielestäni hyvin, miten vieraantuneita hallituksen edustajat ovat pienituloisten ihmisten todellisuudesta. Tiedättekö te, edustaja Laiho, että on olemassa ihmisiä, jotka ovat kokopäiväisesti töissä mutta joiden palkka ei riitä kaikkiin elämisen ja asumisen kustannuksiin? Tämä on se syy, minkä takia on olemassa asia nimeltä ”asumistuki”, ja tämä on myöskin se keskeisin ongelma tässä hallituksen esityksessä, että nämä leikkaukset tulevat kohdistumaan myöskin moniin ihmisiin, joilla ei ole mahdollisuutta paikata tätä tulonmenetystä tekemällä lisää työtä. [Ben Zyskowitz: Entäs muuttamalla pienempään asuntoon?]

Oli kyllä minun mielestäni kuvaava puheenvuoro ja kuvastaa ehkä vähän sitä tietopohjaa, jonka pohjalta hallitus on lähtenyt tuomaan meille näitä epäinhimillisiä sosiaaliturvaleikkauksia — todellista tiedon puutetta siitä todellisuudesta, jossa pienituloiset ja pienipalkkaiset suomalaiset elävät.

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

16.08 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkimusten ja selvitysten mukaan nämä ARA-asunnot jo nyt kohdentuvat erittäin hyvin niitä tarvitseville. Ja täytyy todeta myöskin, arvoisa puhemies, että kyllä tässä ovat valitettavasti todellisuudet karanneet pahasti toisistaan. Toivotan edustaja Zyskowiczin ja edustaja Laihon tutustumaan esimerkiksi Itä-Helsinkiin, siivoojana, keittäjänä työskentelevän ihmisen arkeen, jossa tälläkään hetkellä palkka ei riitä toimeentuloon ja Helsingissä asumiseen ja pärjäämiseen. Paljon kertoo se, että pelkästään Uudellamaalla jopa 30 000 työssäkäyvää ruokakuntaa saa tällä hetkellä asumistukea, koska tulot eivät riitä kattamaan asumisen kustannuksia. Joten kyllä tässä valitettavasti käy niin, että näillä päätöksillä menee valitettavasti lapsi pesuveden mukana ja näillä hankaloitetaan työskentelyä pääkaupunkiseudulla ja siten [Puhemies: Minuutti!] heikennetään myöskin seudun kasvun edellytyksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

16.10 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaan mielelläni jossain vaiheessa myös edustaja Heinäluomalle mutta nyt näille vasemmistoliiton kolmelle varsinaiselle puhujalle. Kaikki puhuivat myös opiskelijoista.

Ensinnäkin, valitettavasti koulutus periytyy, jolloin opiskelijat tulevat keskimäärin paremmin toimeentulevista perheistä kuin ne veronmaksajat, jotka kaikki heidän etuutensa maksavat.

Toiseksi, kuten ministeri sanoi, opintoaika on lyhytaikainen vaihe elämässä, mutta tuon vaiheen ansiosta työllistymisennuste paranee, palkkatasoennuste paranee, työn mielekkyyssennuste paranee. Kaiken tämän valossa, onko se nyt niin väärin, että kun joudutaan pienituloisilta ihmisiltä säästämään, myös opiskelijoilta säästetään. Sitä paitsi tälläkin hetkellä pääkaupunkiseudulla on Hoasin soluasuntoja tyhjinä, mikseivät ne opiskelijat voi niihin kukaan mennä asumaan.

Edustaja Kontula viihtyisi paremmin, jos olisi ollut eduskunnassa sata vuotta sitten. Siihen hänen retoriikkansa viittaa. [Eveliina Heinäluoma: Miksi joudutte leikkaamaan pienituloisilta?] — Miksikö? Katsokaa, mikä on maan talouden tilanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

16.11 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt, kun puhutaan asumisesta, ollaan todella tärkeiden kysymysten äärellä. Ei ole ollenkaan yhdentekevää, minkälaiset asuinolot ihmisillä täällä meillä Suomessa on. Keskustakin on ollut ja on edelleen sitä mieltä, että meidän asumistukijärjestelmää ilman muuta pitää uudistaa. Mutta kyllä se myös näin on, että se pitää tehdä oikeudenmukaisesti ja sillä tavalla, että ne vaikutukset todella on etukäteen arvioitu ja katsottu, eikä jonkunlaisen, voisiko sanoa, kiilusilmäisen ideologian vallassa lähdetä vain leikkaamaan. Jos on varaa antaa isoja veronalennuksia, niin ajattelen, että olisi paremmin myöskin mahdollista huomioida pienituloiset ihmiset.

Nythän tosiaan arviointineuvosto on antanut varsin raa'at lausunnot myöskin tästä asumistukiasiasta ja esimerkiksi katsoo lausunnossaan, että ei ole tarpeeksi otettu huomioon näitä esityksen vaikutuksia, ja nostaa esille esimerkiksi tämän omistusasunnon asumistuen

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

poiston. Siitä mielelläni kuulisinkin ministeriltä kommenttia, että onko ihmisillä varaa tai mahdollisuutta [Puhemies: Minuutti!] lähteä vuokra-asuntoon, jos on esimerkiksi lapsiperhe kyseessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: — Edustaja Nurminen.

16.12 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämäkin keskustelu on osoittanut sen, että ennen lain tuomista eduskuntaan pitäisi tehdä vaikuttavat arvioinnit lain vaikutuksista. Täällä tuli selvästi niin kokoomuksen kuin perussuomalaistenkin edustajille ihan täytenä yllätyksenä, että meillä on paljon ihan kokopäiväisesti työskenteleviä pienituloisia ihmisiä, jotka joutuvat turvautumaan asumistukeen. Ja koska tällaisia yllätyksiä selvästi perussuomalaisille ja kokoomuksen edustajille tulee, niin sen takia olisi hyvä, että tehtäisiin etukäteen vaikutusten arviointi, josta te myös saisitte tämän tiedon, ettei täällä sitten tule yllätetyksi.

Kiinnittäisin huomiota tähän arviointineuvoston arvioon, joka antoi tästä nyt pyyhkeitä ministeriölle. He toteavat, että esityksen vaikutusarviot olisi tullut arvioida jo valmisteluvaiheessa, ja lisäksi he tuovat esille, että lausuntoaika oli selvästi tavanomaista lyhyempi. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö toimitti lakiehdotukset arvioitavaksi niin myöhään, ettei arviointineuvoston havaintoja ole voitu ottaa ministeriössä huomioon. [Puhemies: Aika!] Kysyisinkin, otetaanko tästä opiksi jatkovalmistelussa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

16.13 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuksen puheenvuoroissa tultiinkin itse asiassa paljastaneiksi se, kuinka vähän hallitus on laittanut painoarvoa asuntopolitiikalle osana kokonaisturvallisuutta. Kun te sanotte, että muuttakaa pienempään asuntoon, muuttakaa halvempaan, älkää pysykö siinä nykyisessä asunnossa tai haaveilkokaan muuttamisesta jollekin keskeiselle alueelle, te samalla kerotte, että te olette ottamassa merkittävän muutoksen liittyen asuinalueiden eriytymisen, segregaatian, ehkäisemiseen. Aikaisemmin Suomen asuntopolitiikassa on nimenomaan pyritty asuttamaan erilaisia ihmisiä samoille asuinalueille. Te haluatte, että köyhät ihmiset, työttömät ihmiset muuttavat kaupunkien laidoille, kauas keskustoista, ja tämä on juuri se asia, mikä esimerkiksi Ruotsissa ollaan tehty väärin asuntopolitiikassa ja missä tilanteessa siellä tällä hetkellä ollaan. Miksi hallitus tekee näin merkittävän muutoksen asuntopolitiikassa ja ottaa tällaisen riskin asuinalueiden eriytymisessä? Te leikkaatte ARA-tuotannosta, aso-asumisesta, [Puhemies: Aika!] ja myös nämä asumistuen leikkaukset ovat osa tätä kokonaisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma.

16.15 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on viime kaudella ja sitä edeltävälläkin kaudella puhuttu asumistuesta paljon erityisesti sen takia, että niiden määrään on kasvanut todella paljon. Se kokonaisuus on jo 2,5 miljardia, paljonko näitä maksetaan, ja tällä kaudella on tarkoitus leikata näitä tukia yhteensä noin 300 miljoonaa euroa. On todella tärkeää, että mietimme tarkasti, millä tavalla ne asumistuet

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

kannattaa kohdentaa, että ne todella menevät heille, jotka niitä tarvitsevat. Sen takia esimerkiksi omistusasuntoihin jatkossa sitä ei enää tule.

Täällä on puhuttu muun muassa opiskelijoista, ja itsekin olen ihmetellyt sitä, minkä takia Helsingissä soluasunnot eivät enää kelpaa opiskelijoille. Itse muun muassa opiskelijana asuin soluasunnossa.

Arvoisa puhemies! Vielä: Edustaja Koskela ja monet muutkin täällä ovat nostaneet esiin, että merkittävä osa näistä asumistuen saajista on sellaisia, jotka käyvät töissä. Olen teidän kanssanne, oppositio, ihan samaa mieltä siitä, että palkan pitää riittää elämiseen erityisesti silloin, [Puhemies: Minuutti!] kun puhutaan kokoaikaisessa työssä olevista. [Vasemmalta: Mutta kun ei riitä!] Pitkällä aikavälillä tai miksei lyhyemmälläkin tähän asiaan pitää saada muutos. [Puhemies: Minuutti!] Ei voi olla niin, [Puhemies koputtaa] että veronmaksaja kompensoi puuttuvan palkan. [Eveliina Heinäluoma: Ja miten te aiotte muuttaa sen?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joonas Räsänen.

16.16 Joonas Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tervehdin ilolla edustaja Kauman puheenvuoroa siitä, että palkan tulisi todella riittää elämiseen. Hyvät kokoomuslaiset, kun tiedän, että teillä on hyvät kontaktit elinkeinoelämän suuntaan, niin olisi siko mahdollista, että pyytäisitte, voisivatko yritykset maksaa sellaista palkkaa, jolla ihmiset tulisivat toimeen, eikä olisi tarvetta turvautua asumistukeen? [Eveliina Heinäluoma: Sillä se on hoidettu!] Jos tällaisen pyynnön esitätte, niin lupaan kyllä tukea tätä tavoitetta kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiehdotus, mikä täällä on tänään käsittelyssä, on ihan puhdas säästölaki. Tämä ei tule laskemaan kenenkään asumiskustannuksia, tämä ei tule edistämään kenenkään työllistymistä mutta tulee kyllä johtamaan siihen, että yhä useampi ihminen jälleen putoaa toimeentulotuen varaan. Arvoisa ministeri, kun tästä useamman kerran nyt ollaan keskusteltu, niin millä tavalla hallitus ajattelee, että tämä toimeentulotuen saajien määrän kasvattaminen parantaa ihmisten kannusteita työllistyä? [Puhemies: Aika!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo.

16.17 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään, kun vietetään Asunnottomien yötä, olisi toivottavaa, että sieltä oikeistosta kaikki tulisivat kuuntelemaan ihmisiä. Siellä näkee, mitä se rakennetyöttömyys oikeasti on ja mitä se asunnottomuus on.

Te ette ole kuitenkaan osanneet lukea edes niitä teidän omien esityksienne perusteluja. Asumistuethan eivät ole kasvaneet. Viime hallituksen aikana ne reaaliarvoltaan jopa selvästi laskivat. Eli jos asumistuet ovat kasvaneet, niin ne olivat silloin edellisen oikeistohallituksen aikana. Tämä edustajille Laiho ja Kalmari tiedoksi.

Edustaja Laiho kertoi aiemmin myös, kuinka hallitusohjelmassa on sitouduttu vähentämään asunnottomuutta, ja kuitenkin joka ikinen toimenpide, joka tähän asiaan liittyy, lisää asunnottomuutta. Eli ei pidä varmaan katsoa sitä, mitä te haluaisitte tehdä, vaan sitä, mitä te oikeasti teette. Palvelualojen työntekijöillä on nyt kaksi vaihtoehtoa: joko muuttaa kauemmas, muuttaa pienempiin asuntoihin, niin kuin edustaja Zyskowiec täällä huuteli, mutta silloin matkakulut kasvavat, kun muuttaa [Puhemies: Minuutti!] kauemmaksi — itse asiassa

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

niitä matkakuluvähennyksiä te leikkaatte —, tai mennä sinne toimeentulotuelle ja jäädä pois työelämästä. Aika kummallinen työlinja. [Puhemies koputtaa] Sanoisin, että teillä on toimeentulotukilinja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

16.19 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen omassa esityksessä todetaan, että vaikutukset kohdistuvat sekä saajamäärien että tuen tason keskimääraisten muutosten osalta muita ryhmiä voimakkaammin työssäkäyviin ja yksinhuoltajiin. Lisäksi esityksessä on todettu, että pienipalkkaisten töiden osalta kannustimet työllisyydelle voivat heikentyä. Vaikutukset nimenomaan helsinkiläisiin tuensaajiin on tuotu myös hyvin esiin, ja nämä toimet nimenomaisesti lisäävät työvoimapulaa kaupungeissa.

Arvoisa ministeri ja kokoomuslaiset tässä salissa, kuinka te voitte väittää, että teidän toimenne kannustavat ihmisiä työllistymään, kun omassa esityksessänne on todettu aivan päinvastaista? Eikö olisi rehellisempää myöntää, että te olette tehneet valinnan nimenomaan pienituloisilta leikkaamiselle? Ja se vaikuttaa olevan oikeistolaisen ideologian mukaista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

16.20 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, miksi nämä hallituksen leikkaukset tuntuvat epäoikeudenmukaisilta, johtuu siitä, että tämä taloustilanne on meidän kaikkien syytä, mutta jostain syystä hallitus maksattaa ne pienituloisilla.

Erityisen huolissani minä olen lapsista ja nuorista ja lapsiperheköyhyydestä. Vaikka hallitus joltain osin pyrkii kohtuullistamaan leikkauksia lapsiperheiden näkökulmasta, eivät ne ole riittäviä millään tasolla. Hallitus itse sanoo esityksessään muun muassa seuraavasti: ”Muutokset siis pienentäisivät merkittävästi pienituloisten lapsiperheiden tukea ja siten lisääisivät lapsiperheiden pienituloisuutta. Perheen hyvinvoinnin ja toimeentulon heikentäminen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja vaarantaa lapsen oikeuksien toteutumisen.” Olsinkin kysynyt hallitukselta, kun olette kuitenkin pääministerin suulla nostaneet esille, että jos liian suuri osa niistä leikkauksista kohdistuisi samoihin ihmisiin, samoihin kotitalouksiin, niin voitaisiin leikkauksia vielä pohtia: oletteko valmis tekemään tämän pohdinnan, koska nyt siltä näyttää?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

16.21 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt kaksi tuntia keskusteltu ja kuunneltu hallituksen esityksiä, joilla heikennetään pienituloisten toimeentuloa ja elämää niin, että heikompa hirtittää, ja täytyy sanoa, että itsellä on vähän niin kuin fyysisesti huono olo. Olen yrittänyt miettiä, mihin se perustuu, että hallitus tuo näin hirveitä esityksiä tänne eduskuntaan, mutta nyt ehkä saan kiinni siitä. Eli edustaja Laiho todella ajattelee niin, että asumistuesta leikataan, koska jokaisen pitää maksaa asuminen itse. Te ette siis tiedä, että asumisen hinta on niin kallis, että edes työssäkäyvä ihminen ei pysty asumaan ilman tukea. Tai kun aikaisemmin puhuttiin täällä esimerkiksi työttömyysturvavaleikkauksista: te ette ajattele, että suojaosasta olisi hyötyä työllistymisessä,

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

vaan te ajattelette, että kun työttömiltä leikataan, niin kyllä niitä työpaikkoja syntyy. Tämä kertoo siitä, kuinka hyvin te olette perillä suomalaisten arjesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

16.22 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan nyt muistuttaa, että vuoden 2015 jälkeen yleinen asumistuki on paisunut kuin pullataikina tässä maassa. Nykyiseen noin reilun kahden miljardin asumistukipottiin se tarkoittaa sitä, että jokainen suomalainen vauvasta vaariin maksaa vuodessa yli 400 euroa tuohon asumistukipottiin.

Haluankin kysyä teiltä siellä vasemmalla laidalla, onko se teistä oikein, että veronmaksajien kukkarolla käydään silloinkin, kun kyseessä on omistusasuminen ja sen tukeminen asumistuella. Niin kuin tässä saimme kuulla, se on hyvin poikkeuksellinen käytäntö kansainvälisesti, ja on perusteltua, että siihen nyt puututaan. Ja ottaen huomioon julkisen taloutemme huolestuttavan heikon tilan myös asumistukimenojen kasvua on kyllä nyt taitettava, etenkin kun nykyjärjestelmässä omaisuus ei ole vaikuttanut asumistukeen. Ja voin todella vakuuttaa, että eivät asumistuet tästä maasta lopu. Me tuemme edelleen asumista massiivisesti miljardeilla, [Puhemies: Aika!] vaikka säästöjä haetaan.

Ja mistä se kertoo teistä, [Puhemies koputtaa] että ympäri Suomen yliopistokaupungeissa on soluasuntoja tyhjillään? Se ei ainakaan johdu asumistuesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

16.23 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti tämä edustaja Päivärinnan puheenvuoro vain alleviivaa sitä, kuinka kaukana te olette pienituloisten kaupunkilaisten arjesta ja arjessa pärjäämisen haasteista. Te olette siis tällä päätöksellä leikkaamassa asumistuesta, jolloin jopa tuhat pienipalkkaista yksinhuoltajaa menettää kokonaan asumistuen. Siis nämä ovat ahkeria, jo nyt töissä käyviä helsinkiläisiä pienituloisia kaupunkilaisia. Nämä ovat niitä ihmisiä, jotka tarjoilevat teille lattekahvia, ja nämä ovat niitä ihmisiä, jotka työskentelevät siivoojina, laitoshuoltajina, lastentarhoissa, päiväkodeissa, kouluissa, terveyskeskuksissa, ja nämä ihmiset tekevät jo nyt todella arvokasta työtä ja pitävät meidän yhteiskunnan koossa ja pyörimässä. Ja näille ihmisille te vastaatte näin niin kuin te vastaatte: menkää töihin, muuttakaa pienempiin asuntoihin, muuttakaa muualle. [Puhemies: Aika!] Tämä on aika kovaa puhetta [Susanne Päivärinta: Minä en vastannut niin!] pienipalkkaisille ahkerille suomalaisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

16.25 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on jokin uusi ilmiö tällä vaalikaudella, että opiskelijoista puhutaan näin alentavaan sävyyn tässä salissa. Edustaja Päivärinta on täällä eduskunnassa ensimmäistä kautta, ja voin siksi avata hänelle sen keskeisimmän syyn sille, että asumistukimenot ovat kasvaneet. [Susanne Päivärinnan välihuuto] Ministeri Grahn-Laasonen hyvin tietää tämän, koska hän oli itse tekemässä sitä päätöstä, jonka puitteissa opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin. Tämä tehtiin tosiaan siksi, että ministerinä ollessaan Sanni Grahn-Laasonen leikkasi opintorahasta muis-

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

taakseni melkein satasen, ja sen kompensoimiseksi sitten opiskelijat siirrettiin yleisen asu-
mistuen piiriin. [Eveliina Heinäluoma: Kokoomuksen päätös!]

Kun hallituspuolueiden edustajat nyt ovat kannustaneet opiskelijoita opiskelemaan vä-
hemmän eli tekemään enemmän töitä kompensoidakseen näitä leikkauksia [Pia Kauma: ei
olla!] mutta silti hallitus leikkaa eniten juuri työssä käyviltä opiskelijoilta, niin kaipa-
an vieläkin vastausta siihen kysymykseen, onko teidän tavoitteenne ja [Puhemies: Aika!] ajatuk-
senne tosiaankin se, että opiskelijoidenkin pitää mennä kokopäivätöihin, vai mitä te oikein
haette takaa näillä leikkauksilla? Vaikuttaa siltä, että yhteinen nimittäjä kuitenkin aina,
[Puhemies koputtaa] kun kokoomus on hallitusvastuussa, on se, että opiskelija häviää aina.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä rupeaa debatti kiihtymään, mutta meillä ru-
peaa myöskin se aika loppumaan, mikä on tähän varattu. Vielä poimin täältä muutaman,
jotka eivät ole saaneet vastauspuheenvuoroa ollenkaan tässä keskustelussa. — Edustaja
Honkasalo.

16.26 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Kokoomus
haluaa leikata pienituloisten etuuksista — se ei meille käy.” Näin sanoi Riikka Purra ennen
vaaleja. Ja nyt näkyy myös täällä koko tämän keskustelun aikana, että täällä on ollut pää-
osin yksi perussuomalainen salissa, eikä hänkään ole käyttänyt yhtäkään puheenvuoroa.
[Vasemmalla: Ei yhtään puheenvuoroa!] Tämä kertoo siitä, mikä on perussuomalaisten
suhde näihin massiivisiin leikkauksiin, joista tämä nyt käsiteltävä etuusleikkaus on todella
se suurin, voi olla jopa Suomen historian suurimpia kokonaisuuksia.

Mutta kyllä ihmetyttää myös tämä Suomen hallituksen viesti pienipalkkaisille, naisval-
taisten alojen työntekijöille, jotka ovat puskeneet läpi korona-ajan. He ovat olleet siellä
eturintamassa meidän kaikkien puolesta. Heillä ei ole samaa valintaa, että voivat jäädä etä-
töihin. Ja tämä on nyt se kiitos, mikä heille annetaan: massiiviset leikkaukset eri suunnista
ja vieläpä sellaisella tietopohjalla, ettei edes tunneta sitä nykyajan työelämää. [Puhemies:
Minuutti!] Tämä on aivan posketonta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

16.27 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Edustaja An-
dersson täällä hyvin totesi edellä, että harvemmin käydään sen tyyppistä keskustelua ih-
misryhmistä eduskunnan täysistuntosalissa kuin tänään valitettavasti jälleen opiskelijoista
on käyty.

Minusta tässä on oikeastaan kaksi asiaa, jotka toivoisi, että hallituspuolueet ymmärtäi-
sivät. Ensimmäinen on se, että etenkin kun vaalien alla pääministeri Orpo vielä sanoi, että
opintotuesta ei leikata ja indeksejä ei jäädytetä, niin kun lopputulos yhtäkkiä onkin se, että
opiskelijoilta kuukausitasolla lähtee yli 100 euroa — siis yli 100 euroa ihmisiltä, jotka jo
aiemminkin ovat olleet köyhyysrajan hujakoilla ja sielläkin niukin naukin vain nostamalla
opintolainaa — niin kyllä heistä varmaan tuntuu hieman pahalta, että äänet kyllä kelpaavat
mutta vaalien jälkeen ääni on kellossa aivan toinen. Kuten muutkin edustajat ovat toden-
neet, te voitte, ministeri Grahn-Laasonen, perustella, että opiskelijat ovat hyväosaisempia
[Puhemies: Minuutti!] ja he voivat nousta köyhyydestä tekemällä töitä, mutta heidän pää-
työnsä on opiskella. Minä toivoisin, [Puhemies koputtaa] että sitä opiskelua ja osaamista
arvostetaan myös tässä salissa jatkossa.

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm ja sen jälkeen edustaja Kontula, ja sitten ministerille viisi minuuttia. — Edustaja Furuholm.

16.29 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa on tosiaan todellisuus hieman hämartyntä tänään.

Tämä käsittelyssä oleva asumistukileikkaus on yksi historiamme suurimmista etuusleikkauksista, joten käydään sitä nyt vielä lopuksi hieman läpi. Asumistuen on väitetty valuvan vuokriin, näin ei ole. Asumistuen leikkausten on väitetty kasvattavan työllisyyttä, tämäkään ei pidä paikkaansa. Sen sijaan se kohdistuu pienituloisiin suomalaisiin, kuten äsken käsitellyt indeksijäädytykset ja työttömyysturvan leikkaukset. Ja tämä kaikki keskellä korkeiden elinkustannusten aikoja.

Eniten kuitenkin ihmettelen tätä vimmaa käydä lapsiperheiden kimppuun. Tämän esityksen on arvioitu vaikuttavan tuhansiin lapsiin, etenkin yksinhuoltajaperheissä. Kysynkin ministeriltä: Lapsiperheköyhyyttä lisäämälläkö tämä hallitus tulevaisuuteen investoi? Ja onko tosiaan tämä viesti, mikä täältä kuultiin, kaikille näille ihmisille relevantti, eli se, että muuttakaa pienempiin asuntoihin? [Puhemies: Minuutti!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

16.30 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama sana opiskelijoista ja heidän sosiaaliturvastaan.

Opiskelijathan ovat meillä ainoa suuri väestöryhmä, jolla ei ole oikeutta toimeentulotukeen, vaikka heidän tulonsa jäävät alle sen rajan. Eli opiskelijat ovat se ryhmä, jonka tulotaso tippuu meillä alle toimeentulominimin, jota pidetään meillä ehdottomasti sellaisena, että sen alle ei olisi hyvä mennä.

Sitä, että opiskelijoilta voidaan leikata aina vaan lisää ja lisää, on perusteltu täällä sillä, että opiskelijuus on lyhytaikainen elämänvaihe. No niinhän se on, mutta jos me katsotaan muita perusturvaetuuksia, näitä meidän suuria etuusryhmiä, niin jos eläkkeitä ei lasketa mukaan, niin nehan ovat kaikki useimmille lyhytaikaisia vaiheita. Suurin osa työttömistä, sairaista ja vanhempainetuksilla olijoista ovat siellä lyhyemmän aikaa kuin mitä opiskelijat opintotuella. Sitä ei pidetä heidän kohdallaan riittävänä perusteena.

Minä olen juuri opintonsa aloittaneen nuorukaisen [Puhemies: Minuutti!] ylpeä äiti. Minun lapseni meni niihin pahamaineisiin Helsingin keskustan soluasuntoihin. Hän on hyvin tyytyväinen asuntoonsa ja siihen, [Puhemies koputtaa] että vuokran jälkeen jää edes jotakin omaankin käteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt ministeri Grahn-Laasonen, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

16.32 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskunnalle keskustelusta.

Asumistuki hallituksen esityksessä — alun alkaenkin kyse on ollut säästölaista, julkisen talouden tasapainottamisesta tilanteesta, jossa Suomi velkaantuu kestäättömästi. Toden totta meidän pitää säästää, julkinen talous on pahasti kuralla. Erittäin rankka velkaantumisen jatkuu siitäkin huolimatta, että säästöpäätöksiä tehdään. Nyt maksetaan korkoa edellisten kausien päätöksistä ja velanotosta.

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

Hallitus on sitoutunut valtiovarainministeriön kuuden miljardin euron sopeutukseen ja toteuttaa sekä suoria säästöjä että työllisyyttä vahvistavia rakenneuudistuksia, joiden tavoitteena on nostaa ihmisiä pienituloisuudesta ja köyhyydestä työelämään [Eveliina Heinäluoma: Entäs jos on jo siellä työelämässä?] omille tuloille, mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elämäänsä ja omiin tulevaisuudensuunnitelmiinsa.

Tämä nimenomainen asumistukileikkaus perustuu siihen, että asumistukimenot ovat noin miljardi euroa suuremmat kuin kymmenen vuotta sitten. Eli tavoitteena on hillitä kasvavia asumistukimenoja ja tasapainottaa julkista taloutta. Tällä nimenomaisella säästölailalla ei ole arvioitua työllisyysvaikutusta, mutta asumisen tukien kokonaisuudella on myös työllisyyttä vahvistavaa vaikutusta.

Aloitan käymään läpi näitä kysymyksiä ja kommentteja, joita teiltä sain — ensin opiskelijoista. Suomi on erittäin hyvä maa opiskelijoille. Meillä on maksuton, laadukas koulutus. Meillä on hyvät opintososiaaliset etuudet myöskin tämän säästölain jälkeen. Opiskelijoilla pienituloisuus on lyhytaikaista, ja elinkaarituloista on positiivinen, myönteinen, hyvä ennuste. Eli kun valmistuu korkeakoulututkintoon, niin on ennuste hyvästä työllistymisestä ja hyvistä elinkaarituloista. Lisäksi, kun otetaan huomioon valtion takaus opintolainaan, opiskelijat ovat tässä tarkastelussa ryhmä, jolla käytettävissä olevat tulot jopa kasvavat. Opintolainapainotteisuus hieman kasvaa, mutta pohjoismaisessa vertailussa, niin kuin edellisessä asialistan kohdassa jo totesin, Suomi pärjää erinomaisesti, eli olemme Pohjoismaiden kakkonen Norjan jälkeen. Näin ollen, kun katsotaan laajemmin Eurooppaa tai koko maailmaa, Suomi on hyvä maa opiskelijoille sekä opintojen laadussa että opintososiaalisissa etuuksissa.

Tämä lainsäädäntö ja leikkaus ei kohdistu eläkkeensaajien asumistukeen eli ei siis tule leikkaamaan eläkkeensaajien asumisen tuista.

Prosessista, näistä lausuntoajoista, tuli useampi kysymys jo edellisessäkin kohdassa. Lyhyet lausuntoajat johtuvat budjettiprosessista eduskuntavaalien jälkeisenä syksynä, eli kun hallitus muodostettiin kesällä, lainvalmistelu käynnistyi välittömästi. Virkamiesten kesälomia luonnollisesti kunnioitetaan. Budjettiprosessi on noin kuukauden jäljessä sellaisesta vuodesta, kun ei ole eduskuntavaaleja, eli normaalista budjettivuodesta, ja siitä syystä lausuntoajat ovat tavanomaista lyhyemmät. Lainvalmistelu on tehty kuitenkin huolella, ja eduskunnalle on toimitettu laajat vaikutusarviot. Vaikutuksia on arvioitu jo hallitusohjelmaneuvoittelusta alkaen, ja ne ovat myös vaikuttaneet näihin esityksiin.

Ansiotulovähennyksen eli tämän suojaosan poistamisesta muutama huomio. Suojaosasta luopuminen on yksi keino, jolla edistetään hallitusohjelman tavoitetta yksinkertaisemmasta ja työhön kannustavasta sosiaaliturvasta. Sen poistamisella tavoitellaan erityisesti sitä, että asumistuki kannustaisi nykyistä paremmin kokopäivätyöhön eli pois osa-aikatyöloukusta kokopäivätyöhön. Tämä muutos myöskin on askel kohti yleistuen valmistelua, [Li Andersson: Askel pois pohjoismaisesta mallista!] joka on sosiaaliturvakomiteassa viime kaudella vahvasti parlamentaarista tuella määritelty malli. Tavoitteena on tukea lisätyön vastaanottamista ja siirtymiä osittaisesta työstä kokoaikatyöhön. Huomioiden, että muutokset parantavat kannustimia kokopäivätyöhön, tehdyissä työtunneissa voidaan olettaa tapahtuvan kasvua, mikä parantaisi sekä kotitalouksien että julkisen talouden tilannetta.

Monissa puheenvuoroissa aiheellisesti kiinnitettiin huomiota pienituloisiin lapsiperheisiin ja lapsiperhevaikutuksiin. Ensinnäkin on tärkeä huomioda, että vaikutusarviot ovat staattisia eivätkä sisällä työllistymisen vaikutusta. Se on se, mitä hallitus tavoittelee, eli sitä, että lapsiperheet näiden monien eri muutosten myötä työllistyisivät. Kaikkiaan ensi

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

vuonna voimaan tulevien hallitusten esitysten yhteisvaikutuksena työllisyysarvio on jopa 65 000 uutta työllistä. Lapsiperheiden osalta tehtiin useita muutoksia, myös tähän lainsäädäntöön tehtiin muutos. Perusomavastuun lapsikerrointa muutettiin niin että se suosii hiukan enemmän lapsiperheitä ja vahvistaa esimerkiksi kahden lapsen yksinhuoltajan tukea keskimäärin 31 euroa kuukaudessa. Tämä nimenomainen muutos tehtiin siis suhteessa hallitusohjelmassa olleeseen malliin.

Lisäksi hallitus parantaa lapsilisiä, on huomioinut elatustuen jättäen sen indeksijäädystysten ulkopuolelle. On myös muutamia muita muutoksia, joita en ajanpuutteen vuoksi ehdi käymään läpi mutta joista varmasti pääsemme vielä keskustelemaan.

Lisäksi tuon esiin sen, että sosiaaliturvakomitean jatkotyössä on tarpeen tarkastella yksinhuoltajien tilannetta ja lapsiperheiden etuuksia, muun muassa erotilanteita ja vuoroasumista. Tähän sosiaaliturvakomitean jatkotyöhön kutsun kaikki eduskuntapuolueet mukaan. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Andre vice talman Tarja Filatov: Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter i detta plenum efter de övriga ärendena på dagordningen.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 16.38.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 18.48.

Talman Jussi Halla-aho: Sedan går vi till ärende 5. — Debatten fortsätter. Ledamot Perholehto är borta. — Ledamot Gebhard, varsågod.

18.48 **Elisa Gebhard sd:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys on malliesimerkki sellaisesta hallituksen uudistuksesta, joka todella aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita pienituloisille ihmisille. On irvokasta, että juuri kansainvälisenä päivänä köyhyyden poistamiseksi me keskustelemme näistä köyhyyttä lisäävistä esityksistä.

Hallituspuolueiden edustajien myös tänään salissa toistama hokema siitä, että hallituksen uudistuksilla kannustettaisiin ihmisiä töihin, on hyvin kyseenalainen tälle kyseessä olevalle leikkaukselle. Ensinnäkin iso osa asumistuen saajista käy jo töissä. Varsinkin lapsiperheköyhyydelle hyvin ominainen piirre on, että se usein liittyy nimenomaan työssäkäyvien vanhempien pienituloisuuteen. Me puhumme ahkerista, pienipalkkaisista ihmisistä, joiden arkea hallitus nimenomaan vaikeuttaa tämän uudistuksen myötä. Puhumme sellaisten alojen työntekijöistä, joiden työpanos on merkittävä koko yhteiskunnan toimimisen kannalta. Jos heidän asumisestaan leikkaaminen ei ole kiusantekoa, mikä sitten on?

Mikäli taas hallituksen peruste tälle uudistukselle ei ole sidoksissa kannustavuuteen ottaa vastaan töitä, hallituksen olisi suoraselkäistä myöntää ääneen, että hallitus on tehnyt nimenomaisen ja tietoisin valinnan leikata pienituloisilta. Me puhumme lapsista, joiden elämään perheen köyhyys vaikuttaa monin tavoin. Ylisukupolvinen köyhyys näkyy Suomessa tänäkin päivänä, ja tämä uudistus tulee sitä lisäämään. Lapsena koettu köyhyys vaikuttaa pitkäkestoisesti ihmisen elämään lisäten esimerkiksi syrjäytymisriskiä. Köyhyyttä kannetaan mukana usein koko elämän ajan. Hallituksen päätösten seurauksena näin tapahtuu yhä useammalle lapselle.

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen kannustavuus näkyy esimerkiksi siinä, että esityksen perusteluissa sen vaikutusten on arvioitu kohdistuvan tuen tason muutosten osalta muita voimakkaammin työssäkäyviin ja yksinhuoltajiin. Merkittävä enemmistö tuensaajista näissä ryhmissä on naisia. Lisäksi esityksessä on todettu, että pienipalkkaisten töiden osalta kannustimet työllistymiselle voivat heikentyä. Minun täytyy kysyä, missä on kohtuullisuus, missä on oikeudenmukaisuus ja, ennen kaikkea, missä on järki tilanteessa, jossa hallituksen oman esityksen perusteluissa nähdään nimenomaan työllisyystilannetta heikentäviä vaikutuksia.

Haluan erikseen vielä kiinnittää huomiota kaupunkien työvoimapolitiittiseen tilanteeseen. Esimerkiksi Helsingin kaupungin lausunnossa on todettu, että asumiskustannusten kasvu saattaa vielä entisestään vaikeuttaa henkilöstön riittävyyttä monilla kriittisillä työvoima-aloilla, kuten sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla sekä kasvatuksessa ja koulutuksessa. Lisäksi on nostettu esiin, että sosiaalialan ammattilaisten työkuorma kasvaa, jos asiakkaat hakevat täydentävää toimeentulotukea asumiskustannuksiin nykyistä useammin.

Arvoisat hallituspuolueen edustajat, arvoisa hallitus! Miksi te haluatte aiheuttaa tilanteita, joissa pienipalkkaisten ihmisten mahdollisuudet asua kaupungeissa heikkenevät? Kaupungit toimivat koko maan kasvun vatureina, ja esimerkiksi Helsingin osajapula tulee syvenemään entisestään. Tässäkin keskustelussa on aika avoimesti myönnetty, että köyhien pitäisi muuttaa jonnekin muualle, kauemmas keskustasta pienempään asuntoon, ja niin edelleen. Tämä jos mikä lisää segregatiota ja eriarvoisuutta myös kaupunkien sisällä. Me tiedämme, että eriarvoisuus on myrkyä yhteiskunnan eheydelle, osattomuuden torjumiselle ja jopa sisäiselle turvallisuudelle. Siksi juuri asuntopolitiikassa on tärkeää, että me kykenemme vähentämään eriarvoisuutta.

Arvoisa puhemies! Yksi ihmisryhmä, joka häviää muita enemmän hallituksen politiikan seurauksena, ovat nuoret yksin asuvat ihmiset. Heidän joukostaan haluan nostaa esille vaikutuksen opiskelijoihin. Opiskelijoiden pitäisi pystyä opiskelemaan täyspäiväisesti, jotta ihmiset valmistuvat tavoiteajassa. Koska hallituksen leikkaukset vaikuttavat myös työssäkäyviin opiskelijoihin, vaikuttaa siltä, että hallitus haluaa kannustaa opiskelijoita käymään täyspäiväisesti työssä opintojen ohella. Mielestäni on sangen ristiriitainen vaatimus, että opiskelijan pitäisi sekä mennä töihin opintojen aikana, valmistua nopeasti että vielä jaksaa työelämässä mahdollisimman pitkään. Hallituksen politiikan seurauksena yhä useampi nuori ihminen on vaarassa uupua jo ennen työelämään siirtymistä.

Arvoisa puhemies! Pienipalkkaisten työssäkäyvien ja opiskelijoiden aseman heikennys on hallitukselta arvovalinta. Se on viesti oikeiston prioriteeteista ja nimenomaisesta halusta kohdistaa toimet valtiontalouden tasapainottamiseksi juuri heille, joilla muutenkin on vaikeaa. Rikkaat rikastuvat, köyhät köyhtyvät hallituksen politiikan seurauksena, joten minä toivon todella, että näitä uudistuksia voidaan vielä tarkastella kriittisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

18.54 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämät muutokset asumistukikokonaisuuteen ovat karua luettavaa pienituloisten näkökulmasta. Asumistuen leikkaukset kohdistuvat heihin, jotka ovat jo valmiiksi heikossa asemassa. Hallituksen esitys asumistuen kokonaisuuteen vilisee leikkauksia ja tuensaantikiristyksiä. Muutokset koskisivat tuen tasoa, tuen harkintaa, ansiotulovähennystä, kuntaryhmittymistä pääkaupunkiseudulle sekä omistusasunnon asumistukea.

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

Nykyisessä korkean inflaation tilanteessa on kohtuutonta heikentää juuri pienituloisten yksin asuvien, opiskelijoiden ja yksinhuoltajaperheiden hyvinvointia. Asumiseen liittyvät heikennykset vaarantavat lasten hyvinvoinnin, kuormittavat perheiden vanhempia ja aiheuttavat epävakautta perheiden asumiseen. Jos ihmisen asuminen vaarantuu, se on riski koko elämänhallinnalle. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi esimerkiksi ulosottojen ja häätöjen lisääntyminen tulee kalliiksi myös yhteiskunnalle. Järjettömyyttä asiakokonaisuudessa on se, että hallitus sysää lisää ihmisiä viimesijaiselle toimeentulotuelle. Suunta on täysin väärä. Meidän pitäisi tehdä juuri politiikkaa, jolla ihmisiä nousee pois toimeentulotuen piiristä, ei päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Vaikka lapsi on asumistuen saaja kotitaloutensa kautta eikä varsinaisen tuen kohde, tulisi sosiaalietuuden muutoksissa huomioida myös lasten elämään vaikuttavat näkökulmat. Tällaisia ovat muun muassa asumisen pysyvyys, turvallisuus ja riittävä taso lapsen tarpeista lähtien. Vaikka hallitus joiltain osin pyrkii kohtuullistamaan leikkauksia lapsiperheiden näkökulmasta, ei se ole riittävää. Hallitus itse sanoo esityksessään muun muassa seuraavasti: ”Muutokset siis pienentäisivät merkittävästi pienituloisten lapsiperheiden tukea ja siten lisäävät lapsiperheiden pienituloisuutta.” Perheen hyvinvoinnin ja toimeentulon heikentäminen vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja vaarantaa lapsen oikeuksien toteutumisen. Tällä tulee olemaan pitkäkestoisia vaikutuksia lasten ja perheiden hyvinvointiin.

Arvoisa puhemies! Typerintä työllistämisen näkökulmasta on asumistuen suojaosan poistaminen. Suojaosa on nyt kannustanut ottamaan pieniäkin työpätkiä vastaan. Suojaosan leikkaus kohdistuu erityisesti pienituloisiin osa-aikatoivia tekeviin, jotka pystyvät työskentelemään vain pieniä määriä tai joilla ei ole tarjolla kuin lyhyitä työkeikkoja. Suojaosat ovat auttaneet myös siten, että ihmiset eivät niin usein päädy viimesijaisen toimeentulotuen byrokraloukkuun. Nykyinen hallitus tavoittelee suojaosan poistamisella koko-aikatyöhön hakeutumisen lisääntymistä mutta ei esityksessä huomioi sitä, etteivät kaikki ihmiset voi tehdä koko-aikatyötä. Koko-aikatyötä ei myöskään ole tarjolla kaikille ja kaikkialla. Suojaosan poisto heikentää erityisesti vammaisten sekä osatyökykyisten ihmisten asemaa, jotka voivat tehdä toimintakykynsä rajoissa vain vähäisiä tuntimääriä tai joiden työkyky vaihtelee.

Invalidiliitto nostaa lausunnossaan esille huolensa hallituksen esittämistä yleiseen asumistukeen tehtävistä muutoksista johtuvista mahdollisista seurannaisvaikutuksista. Monet henkilökohtaiset avustajat ovat osa-aikaisesti töissä pienellä palkalla. Jo nyt alalla vallitsee työntekijäpula. Tämä voi olla vielä suuri riski tälle alalle. Tämä voi hallituksen esityksen myötä pahentua entisestään, kun hallitus pyrkii ohjaamaan ihmisiä koko-aikatyöhön. Henkilökohtaisen avustajan osalta se ei ole useinkaan mahdollista, mikä voi tarkoittaa ihmisten siirtymistä alalta pois entisestään. Tästä seuraa negatiivisia vaikutuksia henkilökohtaista apua käyttävän henkilön elämänlaatuun, mahdollisuuteen käydä töissä ja elää itsenäistä elämää.

Arvoisa puhemies! Esitetyt asumistuen leikkaukset heikentävät perustavanlaatuisesti kouluttautumisen ja päätoimisen opiskelun mahdollisuuksia. Muutokset kohdistuvat erityisesti pienituloisiin opiskelijoihin ja heikentävät heidän toimeentuloaan. Hallituksen esitys tulee romuttamaan monen opiskelijan jo matalaa toimeentuloa. Esitetty leikkaus Helsingissä asuvan opiskelijan asumistuesta olisi noin 76 euroa kuukaudessa, joka tekee vuodessa yli 900 euroa. Opiskelijalla on huonommat mahdolliset kompensoida leikkauksia ja nostaa omia tulojaan erityisesti pääkaupunkiseudulla. Myös vuokrataso on pääkaupunki-

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

seudulla muuta maata korkeampi ja kohtuuhintaisista asunnoista on pulaa, joten halvempaan asuntoon muuttaminen ei aina ole mahdollista.

Opiskelijan tilanne on monelta muultakin osin vaikeampi. Opiskelijalle lähtökohtaisesti ei synny oikeutta perustoimeentulotukeen, sillä opintolaina huomioidaan tulona, vaikka sitä ei tosiasiallisesti nostaisi. Ansiotulovähennyksen poistaminen tekee keikka- tai osa-aikatyön sekä matalapalkkaisen täyspäiväisen työn vastaanottamisesta vähemmän houkuttelevaa opiskelijalle.

Asumistuen leikkauksien lisäksi hallitus esittää myös opintotuen indeksikorotusten jättämistä. Toimeentulon matala taso heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä kokopäiväiseen opiskeluun ja heikentää opiskelijoiden jaksamista. Kaikki Suomen toisen ja korkea-asteen opiskelijoita edustavat liitot näkevät, että opiskelijan toimeentulon heikennykset ovat vaarallisella tavalla koko yhteiskunnan kannattamia koulutuspoliittisia tavoitteita vastaan. Opiskelijoiden toimeentulon heikentäminen ja koulutustason nostaminen yhtä aikaa ei vain ole mahdollista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen mukaan omistusasumisen tukemisen lakkauttamisen tarkoitus on kohdentaa tukea kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille. Hallitukselta unohtuu kuitenkin kertoa se, että myös osa omistusasumisen piirissä olevista ihmisistä on pienituloisia. Näillä ruokakunnilla on varallisuutta omistusasunnon muodossa, mutta tämän varallisuuden realisointi ei välttämättä ole mahdollista erityisesti, jos kyseessä on vanha asunto tai jos asunto sijaitsee muuttotappioalueella. Tilanne ei ole mikään yksiselitteinen. Asuntojen myyntiajat ovat pidentyneet, ja taantuvilla alueilla asunnoille ei välttämättä ole edes kysyntää. Omistusasunnosta luopuminen saattaa aiheuttaa pienituloisten kotitaloudelle myös suhteettoman suuria kustannuksia tuloihinsa nähden. Mikäli omistusasuntojen tuki lakkautetaan, tulisi edes muutokseen sopeutumiseen antaa kotitalouksille ja perheille riittävän pitkä siirtymäaika.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on valitettavasti ollut niin kova kiire leikata pienituloisilta, että lainsäädäntötyö on jäänyt puolitiehen. Lainsäädännön arviointineuvosto antaa tällä hetkellä poikkeuksellisesti lausuntoja eduskunnalle, koska hallitus ei ole jäänyt odottamaan edes heidän lausuntojaan. Arviointineuvosto on kiinnittänyt erityistä huomiota asumistukeen liittyviin lakimuutoksiin, joissa se näkee olennaisia puutteita. Arviointineuvosto pitää selkeänä puutteena sitä, että esitysluonnoksessa ei ole arvioitu riittävästi perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia. Heidän mielestään esitysluonnoksessa olisi tullut yksilöidysti arvioida, millaisia vaikutuksia haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset, kuten esimerkiksi ylivelkaantuvat, tulevat kohtaamaan arjessaan muutosten myötä, hallituksen esitysten myötä.

Myös oikeuskansleri nostaa lausunnossaan esille kritiikkiä perus- ja ihmisoikeusvaikutusten puutteellisuudesta. Tämän lisäksi hän nostaa esille, että esitys on merkityksellinen myös useiden kansainvälisten sopimusten näkökulmasta, kuten Euroopan sosiaalisen peruskirjan, YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen sekä vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen kannalta. Tästä huolimatta esityksessä ei ole tehty selkoa tai arvioitu sitä, millä perusteella muutosten katsotaan olevan sopusoinnussa Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ja EU:n perusoikeuksista johtuvien vaatimusten kanssa.

Riksdagen avslutade debatten.

Punkt i protokollet PR 43/2023 rd

Riksdagen remitterade ärendet till social- och hälsovårdsutskottet, som grundlagsutskottet och miljöutskottet ska lämna utlåtande till.